

GRÓF SZÉCHEN ANTAL

GRÓF SZÉCSÉN ANTAL magas állást foglalt el az udvarnál, a király oldalánál, akinek valóságos belső titkos tanácsosa, cs. és kir. főudvarnagy. A királyi kegy csak nemrég tüntette ki őt az aranygyapjával, amiről jól tudjuk, hogy azzal csak kiváló érdemeket szoktak jutalmazni. Magas méltósága nagy elfoglaltsággal jár és annál inkább méltánylandó, hogy ő vállalkozott a történelmi társulat kirándulásának vezetésére. Megszoktuk őt, mint elsőrangú államférfiút, mint kiváló író, főképp essayistát tekinteni: a dévai gyűlésen tartott elnöki megnyitója épp oly méltó az államférfi hírnevéhez, mint amennyire mély történetbölcselem nyilatkozik annak szavaiból, eszméiből.

Gróf Szécsen Antal 1819-ben született. Tanulmányait otthon a szülői háznál kezdte s a pozsonyi és bécsi iskolákban végezte. Közpályáját vármegyei szolgálatban kezdte, mint Sopronmegyének tiszteletbeli al-, majd főjegyzője.

Családi összeköttetéseinél fogva gyakori érintkezésben állott Metternich herceggel, a nagyhírű és hatalmas osztrák államférfiúval, aki nagyon korán felismerte benne a ritka éles eszű és tisztán, higgadtan gondolkozó embert. Alig volt 24 éves, midőn a pozsonyi országgyűlésen, 1843-ban, mint a főrendiház tagja fellépett s itt tartott beszédeivel annyira magára vonta a közfigyelmet, hogy Metternich herceg felszólította, hogy a magyar politikai élet nyilvánulásai és kívánalmai felől írja meg neki időközönként véleményét.

Egyéniségének főjellemvonása s kora fiatalságától kiváló tulajdona, a higgadt, nyugodt ítélő képesség. Vérmérséklete és családi tradíciói a konzervativizmus felé vonzották, mely politikai irányzatnak hazánkban gróf Apponyi György, Majláth György és b. Sennyey Pál mellett egyik legkiválóbb képviselője.

Az 1843-iki országgyűlésnek, melyen ő már szerepelt, nevezetes kérdése volt a magyar nyelv ügye, melyre nézve Metternichnek, aki véleményét kérte, határozottan kimondotta, hogy a magyarok kérését már csak azon okból is teljesíteni kell, mert ez által elveszti a kérdés politikai agitacionális jellegét. Egy másik kérdés volt ekkor a vegyes házasság és az abból származó gyerekek vallásának a kérdése. Ebben azt a tanácsot adta, hogy helyezkedjék a kormány liberális álláspontra s nyilvánítsa ezt a családok olyan belügyének, melybe az államnak beleszólása nincs.

Ez meg is történt s bár sem a katolikusok, sem a protestánsok nem fogadták el, a kérdés elvesztette akut jellegét. A politikai ügyekben részt vett egész a forradalom kitöréséig. 1848-ban visszavonult a politikai térről. A forradalom lezajlása után 1849-ben politikai küldetést vállalt Londonba, mielőtt még az 1850-iki márciusi alkotmány életbe lépett volna. Ezután ismét visszavonult.

Az 1859-iki háború után a szabadabb eszmék felszabadultával jónak látta kilépni a passzivitásból s az ó-konzervatív árnyalathoz csatlakozott, melynek élén báró Jósika Samu, gróf Apponyi György és gróf Desseffy Emil állottak. Részt vett a «verstärktes Reichsrath»-ban, ahol ő felterjesztést dolgozott ki ő felségéhez, mely az 1848-iki álláspontra helyezkedést javasolja. Ő volt a többség véleményének tolmácsa és kidolgozója s ennek alapján készült az októberi diploma.

Midőn 1862-ben a februári alkotmány kiadatott, lelépett a szereplés színteréről s csak 1865-ben szerepelt újra, midőn a főrendiházban nagy beszédek tartottak s az ő felségéhez intézett felirat szerkesztésével ő bízott meg. 1870-ben, a porosz háború előtt az országgyűlésen tevékeny részt vett; 1874-től megint a főrendiházban szerepelt; újabban a keresztények és zsidók közti házasságok ellen tartott nagy beszédet s a főrendi ház reformját hathatósan támogatta.

Szorosan vett irodalmi működését egy Tacitusról szóló tanulmánnyal kezdte meg, melyet 1876-ban Gyulai Pál felszólítására a «Budapesti Szemle» számára írt. Ezt követték Shakespeare-, majd Palmerston-tanulmányai. Az akadémiában Majláth György felett, aki neki benső barátja volt, ő tartott emlékbeszédet.

A történelmi s főképp történelembölcészeti tanulmányok iránt mindig kiváló érdeklődést tanúsított.

Méltó feltűnést keltett nagybecsű és magas színvonalon mozgó tanulmánya, melyet Budavár visszavételének 200-ados emlékünnepeére írt, s ehhez méltán sorakozik a dévai gyűlésen tartott elnöki megnyitója Erdély történetének vezéreszméiről.

(Sz. L.)

Vasárnapi Ujság 1887. 32. sz.

GRÓF SZÉCSEN ANTAL

† 1896

A magyar konzervatívok egyik előkelő tagja, gróf Széchen Antal hunyt el 77 éves korában aug. 23-án Ausseban, hol a nyarat töltötte. Udvari főmarsal, a főrendiház tagja volt, a közéletben gyakran vitt szerepet, s mint magyar író nevet szerzett sokféle címei mellé.

1819-ben született Budán. Fia volt Széchen Miklós grófnak, Zsófia kir. főhercegasszony főudvarmesterének és unokája Széchen Sándor grófnak, a ki 1811-ben, tehát nyolc évvel Antal születése előtt a családnak a grófi címet megszerezte. Közpályáját vármegyei szolgálatban kezdte, mint Sopronmegye tiszteletbeli al-, majd főjegyzője. Alig volt 24 éves, mikor a pozsonyi országgyűlésen, 1843-ban, mint a főrendiház tagja föllépett s itt mondott beszédeivel magára vonta Metternich herceg figyelmét, ki felszólította, hogy a magyar politikai életről írja meg neki időközönként véleményét. A m. udvari kancelláriánál kezdte s végezte is hivatalos pályáját s itt kezdődik szoros barátsága a bécsi politikai körökkel s különösen b. b. Jósika Samuval, a conservativok fejével.

A pozsonyi 1843-44-iki országgyűlésen már az aulikus párt egyik vezértagja volt. Egy darabig különben Jellasicsznak horvát bánná kinevezéseig, Pozsegamegyében mint főispáni helytartó működött. Az 1848-iki márciusi események után Bécsbe ment s igyekezett érintkezni az udvarral és az osztrák intéző emberekkel, még akkor is remélve a harc elkerülését. Az 1848 szeptember 22-iki schönbrunni manifesztumnak, mely az új törvények érvényét nem vonta kétségbe, Széchen tollából való volt a tervezete. Október hónapban Ischlben tartózkodott, honnan külön futárral az Olmützbe költözött udvarhoz hívták, de mire oda ért, nagyot változott az udvar hangulata. A conservativoknak azt a memorandumát, mely a magyar alkotmányt a megváltozott viszonyokhoz óhajta alkalmazni, figyelembe sem vették, a teljes absolutismus, a jogfosztás útjára tértek, melyet Széchen épp oly hevesen ellenzett, mint Kossuth irányát. Széchen 1850-ben hosszabb külföldi utra ment s csak 1860-ban merült föl ismét a nyilvános szereplés terén, mikor részt vett a megszaporított reichsrat tanácskozásaiban, mely az osztrák centralismust más formában akarta ránk erőszakolni. E testületben ő Barkóczyval együtt védte a magyar közjogot s a korona integritását, Maager szász és Siaguna oláh képviselővel szemben s e formában is az akkori viszonyok között sokat használt a magyar ügynek. Az ó-conservativok magatartása még Deák elismerését is kivívta. Az októberi diploma megjelenése alkalmával – melyet ő fogalmazott – tárca nélküli miniszterré és belső titkos tanácsossá nevezték ki.

Az újabb alkotmányos érában, 1865-ben föllépett képviselő-jelöltnek; de megbukott. Azóta csak a főrendiházban szerepelt. Szónoklataival és széles ismereteivel többször föltűnt. Az utolsó években a kormány egyházpolitikája ellen küzdött.

Széchen az udvar részéről sok külső kitüntetés érte. 1885-ben udvari főmarsallá nevezték ki és sok rendjele közt az aranygyapjas rendet is bírta. A politika azonban nem töltötte be életét. A sokat utazott, mély tudományú főúr örömet foglalkozott az irodalommal, s magvas irodalmi és történelmi tanulmányokat írt, melyek a »Budapesti Szemlé«-ben, a »Századok«-ban jelentek meg s részben összegyűjtve a Kisfaludy-társaság adta ki. Shakspere- és Palmerston-tanulmányai, Budavár visszavételének 200 éves ünnepére írt tanulmánya jelesebb művei.

Ezek tekintélyes irodalmi nevet szereztek Széchennek; a tud. akadémiának tiszteleti tagja lett, mint széptani író a Kisfaludy-társaság is megválasztotta, történelmi dolgozataiért pedig a történelmi társaság ültette elnöki székére.

Széchen az akadémia azon határozatából, hogy Kossuth koporsójára koszorút tett, oly következtetést vont le saját személyére nézve, hogy lemondott akadémiai tagságáról s ugyanez okból a történelmi társulat elnökségéről is.

Ekkor nevét kellemetlen kommentárokkal kísérték, a közhangulat ellene fordult, pedig Széchen csak hű maradt magához. Ő jó magyarnak vallotta magát, gyakran megbizonyította tettel, szóval, de a legitimitás legszélsőbb elvét vallotta. Meggyőződése tiszta volt és erős, s bátran kimondotta fel s lefelé. Ez a politikai bátorság tiszteletet érdemel, mert a jellem, bármi legyen is a politikai elve, oly keretet képez, mely maradandóbb a tartalomnál. A gyakran félreértett államférfinak, objectiv méltatása a történetírás feladata, mi az író iránt való kegyeletet rójuk le iránta.

Halála váratlanul következett be. A szívós, egészséges urat szélhűdés érte. Temetése aug. 25-ikén ment végbe Ausseeben. A király képviseletében herceg Windischgrätz Ágost jelent meg.

Vasárnapi Ujság, 1896. 36. sz.